

*Д. Бурлака, асп.,
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка*

**МОДЕЛЬ ОБРАЗУ ПРАВИТЕЛЯ
У БАРОКОВИХ ЛІТОПИСАХ І ПОЕЗІЇ
ТАРАСА ШЕВЧЕНКА: КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ**

Образ правителя є одним із визначальних у барокових літописах і творчості Тараса Шевченка, а модель його творення літературою репрезентує суспільно-політичний ідеал епохи, її пошуки ідеального національного лідера. Загалом історіософські твори Тараса Шевченка основуються на авторській інтерпретації подій і фактів минулого, фольклорній та історичній національній традиціях. Поет тлумачив історичні події з огляду на народні перекази і легенди, а також виходячи з прочитаних та осмислених ним праць істориків і самих джерел епохи Бароко, насамперед літописів Самовидця, Григорія Грабянки, Самійла Величка. Витворена Т. Шевченком модель образу національного лідера ґрунтується значною мірою на тому баченні постаті козацького ватажка, який наявний у барокових текстах. Кобзар творчо осмислив і розвинув козацько-гетьманський тип правителя, доповнив його власним розумінням і коментарями. Насамперед у представленому Т. Шевченком образі українського ватажка домінуючою є ідея його відданості народові, повна відповідність інтересів і вчинків потребам нації, саможертвність в ім'я державних інтересів. Крім того, поряд із ідеями державності й народності в образі Шевченківського лідера яскраво вираженою є його відданість православної вірі як важливій запоруці українського буття починаючи з часів Київської держави і Гетьманщини.

Незважаючи на численні барокові й шевченкознавчі історико-літературні праці, ця проблема спеціально не вивчалася. Окремі її аспекти досліджувалися у працях Ю. Барабаша, І. Дзюби, Л. Задорожної, В. Куташева, Ю. Луценка, Є. Нахліка, М. Обушного, В. Пахаренка, О. Сліпушко, В. Смілянської, В. Шевчука, В. Яременка та ін. Натомість новизна цієї статті полягає у тому, що тут вперше зроблено акцент на моделі образу правителя у барокових літописах і творчості Т. Шевченка, наголошено на наявності у них спільних рис. Мета і завдання статті зумовлюються проведенням компаративного аналізу моделі образу національного лідера у літописах Самовидця, Г. Грабянки, С. Самійла й історіософських й історичних поезіях Кобзаря.

Місія барокового літописання полягала в обґрунтуванні концепції козацької державності. Утвердженні Гетьманщини як автономного

суспільно-політичного утворення (літописи Самовидця, Г. Грабянки, С. Величка). Будучи за своїм характером творами синтетичними, в яких виклад подій здійснюється за хронологічним принципом, козацькі літописи творилися протягом XVII-XVIII століть, ставлячи перед собою завдання окреслити історію українського народу від найдавніших часів до Гетьманщини, зокрема її ставлення, розвитку і поступового занепаду. Кожен із літописів творився на замовлення конкретного гетьмана і був покликаний реалізувати певну суспільно-політичну мету. Загалом усі козацькі літописи мали державницьку роль, були покликані представити політику Козацької держави на конкретному етапі її буття. Слід наголосити, що це представлення відбувалося насамперед через і посередництвом образів гетьманів – правителів, модель творення яких відображає суспільно-політичні позиції козацьких літописців, зокрема Самовидця, Григорія Грабянки, Самійла Величка. Специфіка кожної моделі образу правителя відображається через авторські оцінки їхньої політичної діяльності. Козацькі літописці ставили собі за мету дати історично-художній опис життя української нації, у контексті якого поставали образи гетьманів.

Козацькі літописи Самовидця, Г. Грабянки, С. Величка представляють добу розквіту Козацької держави (перші два) та період Руїни (літопис С. Величка). Так, у літописах Самовидця і Г. Грабянки через модель образу правителя реалізується ідея автономності Козацької держави. Насамперед вона репрезентована посередництвом постаті гетьмана Богдана Хмельницького. Самовидець звертається до подій українсько-польської війни 1648 – 1654 рр. під його проводом для обґрунтування політичного статусу України під протекторатом іншої держави. Через політику гетьмана, його вчинки він розглядає різні варіанти, зокрема можливості російського, турецького, польського, шведського протекторатів. Специфіка творення Самовидцем моделі образу Б. Хмельницького зумовлюється тим, що літопис писався на замовлення Івана Мазепи, відтак, усі вчинки лідера війни оцінювалися з його позицій і бачення політичної ситуації.

У літописі Г. Грабянки модель образу правителя витримана відповідно до обстоюваної ним позиції прихильності до протекторату Москви над Козацькою державою. Загалом усі наявні тут образи гетьманів оцінюються з точки зору їхнього внеску в утвердження російського протекторату над Гетьманщиною. Крім того, автор наголошує на давній традиції української влади, показуючи національних лідерів від часів Київської Русі до Козацької держави. Головна увага Г. Грабянки звернена на феномен Хмельниччини, а фігура гетьмана Богдана Хмельницького є для автора визначальною. Модель його у літописі представлена цілком і

повністю позитивно, він виступає втіленням ідеалу національного лідера. Наголошується на його державницькому мисленні, здатності творити Козацьку державу з автономним статусом під протекторатом іншої держави. Крім того, літописець представив образи інших видатних гетьманів і запорозьких ватажків, які сприяли стабілізації держави, дбали про її монолітність та єдність.

Загалом модель образу Б. Хмельницького у літописі Г. Грабянка можна назвати авторською, оскільки ігнорується багато історичних фактів і політичних джерел. Натомість набувають значення суто індивідуальні авторські оцінки. Г. Грабянка показує Б. Хмельницького як правителя, який "стояв за вольності руські супроти поляків та за спокій, при якому б в землях українських не було б воєвод, каштелянів, старост, суддів та інших представників влади, що їх король Казимир перший року 1340 під присягою своїм наступникам повелів оберігати і які стояли за скасування вольностей козацьких [5, 11]. Він подає його образ як правителя, який "Малу Росію від щонайтяжчого ярма лядського козацькою мужністю вивільнив і що до російського монарха з стольними в підданство привів" [5, 12]. Феномен війни з Польщею Г. Грабянка показує як покару поляків за їхні вчинки, історичну справедливість, Божу кару, а виконавцем вищої волі виступає Хмельницький як лідер козацтва. Важливим штрихом у портреті гетьмана є аналіз Г. Грабянкою вчинку Хмельницького у ставленні до генерального осавула Барабаша, який приховав від запорожців листи від короля з козацькими заслугами і привілеями. За це він був покараний, а козаків на чолі з гетьманом літописець показує як демократичну силу, людей, котрі у своїй діяльності керуються принципами справедливості. Г. Грабянка пише, що Барабаш "хотів добре жити, а про військо не дбати та наругу над людом не зважати" [5, 38]. На противагу йому Хмельницький керується не власними інтересами, а Козацької держави. Це особистість, здатна на вчинки рішучі, ризиковані, дбаючи не про стільки про власну репутацію, скільки про користь для України і козацтва. Г. Грабянка заперечує аморальність дій Хмельницького і наголошує, що Філон Джечелій "свого гетьмана Барабаша сонного списом пронизав [5, 40]" не задля власної користі, а тому, що той "ляхам допомагав" [5, 40]. Головне виправдання війни Хмельницького автор пояснює тим, що "у повсталих сила полягає в тому, що боронять волю батьківського дому" [5, 14]. А війна за волю і свободу Батьківщини справедлива і виправдана моральними і політичними чинниками. За Г. Грабянкою, підписуючи "Договірні статті із російським царем Олексієм Михайловичем" від 13 березня 1654 року (так звані Березневі статті), Хмельницький розглядав цю угоду виключно як військовий союз двох рівноправних партнерів. Г. Грабянка

завершує творення образу Б. Хмельницького акцентом на його діях відповідно до християнських заповідей, коли він передавав булаву обраному козацькою старшиною своєму сину Юрію. Він бачить у ньому продовжувача своєї справи, навчає сина, наказує бути "добрим проводирем, щоб кожному віддавав належне, щоб не дуже прив'язувався до багатих, щоб не зневажав убогих, щоб до всіх з однаковою шанобою ставився. Особливо ж наказував, аби він завжди шанував Бога" [5, 110]. Тож правитель виступає особистістю з глибоким християнським світоглядом і високими моральними якостями.

Посмертна характеристика Б. Хмельницького літописцем представляє образ ідеального правителя: "це була людина воістину варта звання гетьмана. Він не боявся біди, у найтяжчому становищі не втрачав голови, не боявся найтяжчої роботи, був міцний духом; з однаковою мужністю зносив мороз і спеку, їв і пив не скільки хотів, а скільки можна було, ні вдень, ні вночі не знемагав від безсоння, а коли справи і труд воїна зморювали його, то він спав невеличку крихту часу і спав не на коштовних ліжках, а в постелі, що до лиця воїну. Лягаючи спати, не думав, як би знайти тихий куточок, а вкладався посеред військового гамору; одягався він як і всі інші, мав коней та зброю не на багато кращу, ніж в інших. Не раз його бачили, як, укритись військовим плащем, знеможений, він спав посеред сторожі. Він завжди першим кидався в бій і останнім повертався з битви", не менше значення мало й те, що в "його воїнства все так було зладжено, що коли б він не пощадив, то зовсім міг би знищити Польщу" [5, 111]. На думку Г. Грабянки, він став прикладом для багатьох поколінь лідерів нації. Це дійсний козацький лідер, який може його підняти на боротьбу і повести за собою, аби воно відповіло на його запитання: "Чи ж у нас не одна мати – Україна? За кого вам випадає стояти? За костьоли? За храми Господні, що породили і ростили нас від дня хрещення? Чи ви короні польській допомогти хочете, яка неволею за вашу мужність відплатила, чи матері своїй Україні, яка волею вас обдарувати воліє?" [5, 40]. Загалом образ Б. Хмельницького, за цим літописом, є носієм ідеї української державності (хоч і автономної) та православної віри. Це правитель, який дбає про благо державне і народне, вважаючи їх вищим благом.

Самійло Величко у своєму літописі представив ряд образів українських гетьманів, оцінивши кожного з них відповідно до внеску в утвердження і розбудову Козацької держави. Правління кожного з них – це сторінка з історії Гетьманщини. Створивши окремі образи, літописець сформував узагальнену модель образу національного лідера, правителя, що по суті є найбільш монументальною й багатогранною у системі образів козацького літописання. Центральною постаттю його літопису, фактично уособленням

концепту ідеального лідера є постать гетьмана Богдана Хмельницького. В інтерпретації автора він постає правителем, який зробив колосальний внесок у здобуття й утвердження козацьких прав і вольностей. Переяславську угоду і союз гетьмана з московським царем літописець оцінює позитивно, стоячи на тому, що це був єдино можливий вихід у тогочасному політичному становищі Гетьманщини. Натомість критикує Величко гетьманів із пропольськими орієнтаціями, що виявляється, наприклад, на моделі образу гетьмана Івана Виговського. Негативними постають образи гетьманів, які забували про інтереси України і вели політику на підкорення її Росією, як І. Брюховецький, Ю. Хмельницький та ін.

Загалом для С. Величка ідеальним образом правителя є козацький ватажок Іван Сірко. Він поданий як народний лідер і національний герой. Власне, саме ця модель образу козацького ватажка репрезентує обстоювання автором загальнокозацьких позицій, інтересів не козацької еліти, а всього козацтва – низового і черні. Це говорить і про демократизм поглядів автора, вкладанні ним у моделі образів правителів народних рис. Саме козацтво автор вважає невід'ємною частиною нації. Воно покликане розбудовувати разом із "козакоруським" народом власну автономну державу. Тож модель образу правителя у Величка позначена народними рисами і характеристиками, а лідер є частиною і представником української нації.

Модель образу козацтва загалом і його лідера зокрема в інтерпретації С. Величка є козакоцентричною. Також С. Величко у суто позитивному ключі творить образ Петра Конашевича-Сагайдачного, називаючи його істинним сином "православного греко-руського сповідання". Авторитет цього правителя єдиний не меркне у світлі слави Б. Хмельницького. Останнього автор характеризує як талановитого воєначальника, неперевершеного оратора, мужнього воїна. Літописець дає йому найвищу характеристику – Мойсей свого народу. Натомість модель образу Юрія Хмельницького подано спрощено і навіть зневажливо, про що свідчить й ім'я Юрась, описані його прояви злості, нерозсудливості, жорстокості, нерозважливості. Також негативними по своїй суті є моделі образів І. Виговського, П. Дорошенка, І. Мазепи, що, очевидно було зумовлено незнанням літописцем низки документів і певною тенденційністю його твору. С. Величко пише творить модель образу І. Брюховецького, з яким пов'язують період Руїни. Образ гетьмана є контрастним, позитивні та негативні емоційні характеристики поєднуються. Автор характеризує його і як лідера, що кориться російському цареві, а водночас наводить факти, які підтверджують змагання І. Брюховецького за автономний статус Козацької держави.

Зважаючи на позитивні народні оцінки гетьмана П. Дорошенка, літописець творить узагальнену модель його образу, наголошуючи на тому, що він очолив козацьку старшину, яка намагалася вийти з-під влади Москви, знищив з татарською допомогою загони козаків на Правобережжі, що були за союз із Росією. Також Величко не заперечує ідеї "неутральності", фактично незалежності, яку відстоював Дорошенко. Літописець показує на прикладі моделі гетьмана І. Самойловича спроби звільнення з-під влади Москви, коли він стає "непокірним, неслухняним, занадто самостійним, взагалі підозрілим, на порядок дня стає питання про зміну гетьмана" [11, 119].

Тарас Шевченко розвинув традиції козацького літописання, зокрема закладену в ньому модель образу правителя відповідно до нових умов і власного розуміння ролі лідера. Відомими є рядки з поезії "Юродивий":

*...Коли
Ми діждемося Вашингтона
З новим і праведним законом?
А діждемо таки колись.*

Тарас Шевченко мріє про ідеального правителя для України. Згадка про Вашингтона – це не ідеалізація державного ладу США, а мрія про українського лідера. Одним із найбільш поширених у спадщині Т. Шевченка є образ козака – це втілення борця за свободу власну і національну. Відповідно до цього образу твориться й модель правителя – він є вихідцем із козацького середовища. Кобзар розуміє, що Гетьманщина віджила себе, але, як наголошує Оксана Сліпущо "Шевченко стояв на тому, що треба аналізувати і використовувати її політичний і духовний досвід, пристосовувати його до нових умов, модернізувати, але загалом упевнено і цілеспрямовано йти далі, вибудовувати концепцію нової української держави відповідно до історичних, політичних і культурних обставин XIX століття. Звертаючись до досвіду Козацької держави, Шевченко актуалізує політичну свідомість, яка вела народ до боротьби за волю: "Тої слави козацької повік не забудем". Він стоїть за необхідність вироблення нових політичних форм держави, які відповідають новому демократичному поступу світової цивілізації. В основі нового ладу повинні лежати воля і справедливість" [6, 35].

Загалом Т. Шевченко виявляє повагу до козацьких низових традицій. Для нього вони репрезентують ідею волі. Поет не відстоює позиції певного гетьмана чи правителя, бо бачить за кожним гріх владолюбства. Проте він звеличує низове козацтво, у середовищі якого шукає ідеального лідера. За допомогою минулого Т. Шевченко, як наголошує М. Жулинський, "відтворює історичну подію, історичний факт такими естетичними засобами, щоб спочатку зруйнувати стереотипи їхнього сприйняття, нав'язані імперською

політикою Росії, а потім цю подію чи факт подати в новій інтерпретації, в достовірній формі. Для цього він об'єднує і протиставляє смисли, розширює картину реальних першопричин і розвитку явища. Виміри історії в Т. Шевченка, їх свідоме зіткнення спрямовані на витворення цілісного уявлення про ту чи іншу подію, історичну постать (Хмельницький, зруйнування Січі, Коліївщина). Осмислювані Т. Шевченком процеси мовби огортаються духовною енергією внутрішнього вгадування-пізнання ним істинних глибин і смислів історичних явищ в динаміці" [4, 282].

Так, у поемі "Гайдамаки" події минулого фактично проєктуються на сучасне авторові життя. Т. Шевченко позитивно оцінює українських гетьманів і ватажків виключно з позицій їхньої здатності очолити народ, повести його на боротьбу. Натомість він категорично критикує їх за владні протистояння, що ведуть до національного занепаду. Поет звертається до колишніх правителів України:

*Гетьмани, гетьмани, якби то ви встали,
Встали, подивились на той Чигирин,
Що ви будували, де ви панували!
Заплакали б тяжко, бо ви б не пізнали
Козацької слави убогих руїн.*

У гетьманщині поет вбачає ідеальну форму історичного буття. Так, у вірші "Сон" ("Гори мої високі...") старий дідусь характеризує її як "Божий рай", а козацьку столицю Чигирин – як "святе" і "славне" місто. Проте митець мріє про майбутнє. У "Молитві Ієремії пророка" він осмислює місію пророка і лідера, що полягає у збудженні приспаного неволею духу народу, заклику його до боротьби. У циклі "Три літа" Т. Шевченко шукає причини української неволі, які бачить у духовному рабстві, владній боротьбі, зрадництві, відступництві, фарисействі, продажності еліти. У містерії "Великий льох" Т. Шевченко передбачає появу нового Івана Гонти, що "розпустить правду й волю по всій Україні". На противагу йому буде інший Іван-близнюк, який творитиме не добро, а зло для України:

*Один буде, як той Гонта,
Катів катувати!
Другий буде...оце вже наш!
Катам помагати.*

Загалом рання романтична творчість Т. Шевченка репрезентує ідеал правителя через образи козаків і гетьманів. Шляхом художнього осмислення гетьманщини та її лідерів митець творить ідеальний образ національного проводиря. Він визначає помилкові кроки українських гетьманів, щоб вони не були повторені у майбутньому. У вірші "Тарасова ніч" ідеалом Т. Шевченко визначає Гетьманщину, Козацьку державу з її вільнолюбними звичаями і традиціями:

*Була колись гетьманщина,
Та вже не вернеться!..*

Т. Шевченко акцентує увагу на часах боротьби козаків на чолі з Тарасом Трясилом проти польського поневолення, підносячи ідею свободи особистої та національної:

*Було колись, панували,
Та більше не будем!..
Тії слави козацької
Повік не забудем!..*

На кобзарський спів відгукнулися кращі сини України, зокрема Наливайко, Павлюга, Тарас Трясило. Т. Шевченко протиставив славне минуле Вітчизни і ганебну сучасність без національної волі та слави. У "Тарасовій ночі" згадуються Наливайко і Павлюга для того, щоб протиставити безславну теперішність і славне минуле. Тут подано історичні імена, а не події для того, щоб за їх допомогою виховувати у молодого покоління таких героїв і національних лідерів.

У поезії "Іван Підкова" Т. Шевченко протиставляє славне минуле з його величчю і боротьбою за волю та сучасну дійсність з неволею і нищенням славних традицій минулого. Це поема історична, хоча події тут відтворюються у художньому ключі. Історія потрібна Т. Шевченкові для того, щоб відтворити образ епохи, її дух і настрої. Митець творить модель правителя і лідера Івана Підкови. За його допомогою показано лицарську мужність козаків, їхні поривання у боротьбі за Козацьку державу. Погоджуємося з думкою Смаль-Стоцького про те, що "Іван Підкова" – це не суто історична поема, а історично-побутовий спомин. Учений зазначає: "Історичною можна назвати тільки таку поему, що в своїй цілості, від початку до кінця, дає нам суцільний малюнок якоїсь історичної події або доби. Такою є власне поема "Гайдамаки", "Гамалія", "Іван Гус", "Неофіти" [7, 43].

У поемі "Гайдамаки" Т. Шевченко ґрунтується на народних розповідях про Коліївщину, творить образ гайдамацтва відповідно до фольклорної традиції. Це фактично узагальнений романтичний герой, відданий своєму народові, здатний на самопожертву в його ім'я. Поет виходить із того, що Коліївщина дала нації справжніх лідерів – сильних особистостей, відданих ідеї національної та соціальної волі, які змагаються за козацьку державність – Гетьманщину. Коліївщина дала лідерів, через яких заявила феномен української нації, її готовність до боротьби за свою державу.

Образи козацьких лідерів із низів – ідеальні в інтерпретації Т. Шевченка. Він підтримує їх більше, ніж гетьманів. Загалом модель такого лідера синтезувала в собі риси багатьох історичних постатей, ставши символом ідеального державного правителя. Наприклад, із великим пієтетом ставиться поет до постаті козацького ватажка із твору "Гамалія". Козацтво тут представлене як

захисник України від турків і татар, борець за волю. Козацький лідер Гамалія "орел орлят мов стереже", він для них і правитель, і наче рідний батько. Цікаво, що подібні батьківсько-синівські відносини Т. Шевченко вважає ідеальними для козаків та їхніх лідерів. Поема "Чигирин" пов'язана з картиною Т. Шевченка "Дари Богданові й українському народові". Хоч поет загалом і був критично налаштованим до гетьмана, проте визнавав, що часи гетьманщини були величною добою в історії України.

Отже, Тарас Шевченко творчо осмислив і доповнив барокову традицію творення моделі образу правителя. І в барокових, і в Шевченкових художніх текстах спільною рисою національного лідера є його українська ментальність, тісний зв'язок із народом, відповідність світоглядних засад і парадигми вчинків інтересам нації й держави. Бароковий лідер і Шевченківський романтичний герой перегукуються своїми діями та вчинками, хоч і діють у різних суспільних просторах. Проте їх єднає прагнення служити своєму народові й утверджувати його як державну націю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДжЕРЕЛ

1. Величко С. *Літопис : [у 2 т.]*; [пер. з книжної української мови В. Шевчук]. – К. : Дніпро, 1991. – Т. 1. – 370 с.
2. Величко С. *Літопис : [у 2 т.]*; [пер. з книжної української мови В. Шевчук]. – К. : Дніпро, 1991. – Т. 2. – 640 с. 3. Дзюба І. Тарас Шевченко. – К.: Видавничий дім "Альтернативи", 2005. – 704 с.
4. Жулинський М. *Нація. Культура. Література. Національно-культурні міфи та ідейно-естетичні пошуки української літератури*. – К.: Наукова думка, 2010. – 556 с.
5. *Літопис гадяцького полковника Григорія Грабянки*. – К.: Товариство "Знання" України, 1992. – 185 с. *Літопис Самовидця*. – К.: Наукова думка, 1971. – 208 с.
6. Сліпушко О. *Духовна держава Тараса Шевченка: монографія*. – К.: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2013. – 127 с.
7. Смаль-Стоцький С. *Т. Шевченко. Інтерпретації*. – Нью-Йорк, Париж, Торонто, 1965. – 238 с.
8. Шевченко Т. *Поезія 1847 – 1861 // Шевченко Т. Повне зібрання творів у дванадцяти томах*. – Т. 1. – К.: Наукова думка, 1991. – 527 с.
9. Шевченко Т. *Поезія 1847 – 1861 // Шевченко Т. Повне зібрання творів у дванадцяти томах*. – Т. 2. – К.: Наукова думка, 1991. – 589 с.
10. Шевчук В. *Козацька держава. Етюди до історії українського державотворення / Шевчук Валерій*. – К.: Абрис, 1995. – 392 с. – (Науково-публіцистичне видання).
11. Яковлів А. *Українсько-московські договори в XVII – XVIII віках / А. Яковлів*. – Варшава: Українське видавництво, 1934. – 192 с.

Надійшла до редколегії 11.03.14

Бурлака Д.

Модель образу правителя в барочній летописі і поезії Тараса Шевченка: компаративний аналіз

В статті досліджується модель образу правителя в барокових летописах і поезії Тараса Шевченка, проведено порівняльний аналіз специфіки образів летописних і поетових. Досліджено особливості образів гетьманів в летописах Самовидця, Григорія Грабянки, Самуїла Величка, określено їх головні мировоззренчіє черты. Акцентовано увагу на розвитку Шевченком барокових традицій створення образу правителя, определено специфіку авторського розуміння поетом фігур національних лідерів.

Ключеві слова: бароковіє летописи, Тарас Шевченко, Григорій Грабянка, Самовидец, Самуїл Величко, модель образу правителя, національний лідер.

Burlaka D.

Model of image of the ruler in the Ukrainian Baroque chronicles and Taras Shevchenko's works: comparative analysis

In this article the model of image of ruler in Barok' chronicles and Taras Shevchenko' poetry is investigated. The comparative analysis of specific of images in chronicles and poetry is made. The originality of images of hetmans in the chronicles of Samovydet, Hryhorij Hrabjanka, Samijlo Velychko, general elements of their outlooks are defined. It is underlined the development by Taras Shevchenko Barok traditions of making image of ruler. The specific of author interpretation of images of national leaders is determined.

Key words: Barok chronicles, Taras Shevchenko, Samovydet, Hryhorij Hrabjanka, Samijlo Velychko, the model of image of ruler, national leader.

УДК 811.161.2'38'255.4 (043) Шев

**В. Челпан, асп.,
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка**

ВІДТВОРЕННЯ ІДІОСТИЛЮ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА В НОВОГРЕЦЬКИХ ПЕРКЛАДАХ (ЗА КНИЖКОЮ "ЗАПОВІТ", ХІОС, 2011)

У статті розглянуто специфіку відтворення ідеологічних, культурно-естетичних і мовно-стилістичних домінант Шевченкового індивідуального стилю в умовах перекладу на новогрецьку мову в світлі модерних концепцій творчості у перекладі.

Ключові слова: ідіостиль, шевченківський вірш, концепція творчості у перекладі.

Шевченкове поетичне слово як об'єкт модерних лінгвістичних студій оприявнює цілу низку підходів, спрямованих на розв'язання проблем мовотворчості на мовному матеріалі різних структурних рівнів (І. Білодід, Л. Булаховський, Г. Грабович, В. Жайворонок, В. Ільїна, А. Кримський, В. Русанівський), декодування і сучасну інтерпретацію шевченкового вірша з позицій лінгвостилістики, лінгвопоетики і лінгвістики тексту (П. Волинський, М. Жовтобрюх, О. Забужко, Г. Ключек, М. Коцюбинська, А. Мойсієнко, Н. Слухай, В. Смілянська, Н. Чамата), вивченні інтертекстуальних вимірів шевченкового мовосвіту в межах національної і світової культури (Я. Дзира, І. Дзюба, М. Зубрицька, Є. Лебідь, Є. Нахлік, Б. Рубчак, Д. Наливайко). Колосальний доробок українського шевченкознавства щодо визначення домінант Шевченкового ідіостилію офірує дорогоцінний інструментарій тим, хто наважується відтворити художню модель світу митця засобами іншої мови і висуває надвисокі вимоги до якості результату перекладу з передтексту.

Попри наявність численних досліджень творчої спадщини Т. Шевченка в умовах перекладу мовами світу, проблема